

Відповіді на важливі та складні запитання дітей.

Це спеціальна гостьова стаття Сівана Закая, доктора філософії. У ній зібрані реальні запитання дітей про дуже сильне насильство. Батьки рекомендовано прочитати статтю самостійно, перш ніж обговорювати з дітьми.

У ці важкі часи навіть у дуже маленьких дітей виникають дуже серйозні питання про жахіття 7 жовтня, війну між Ізраїлем і ХАМАСом і про те, що означає бути євреєм у такий темний момент. Наведені нижче питання - всі вони були задані єврейськими дітьми (у віці 5-9 років) за останні кілька тижнів - є лише невеликим прикладом глибини розуміння і болю, які багато маленьких єврейських дітей відчують у цей момент:

«Чому в Ізраїлі завжди йдуть війни?»

«Чи можуть викрадати дорослих?»

«Я чула, що людям відрізають голови. Це правда?»

«Що відбувається з дітьми, чиї батьки померли?»

«Скільки людей у світі нас ненавидять?»

«Чи безпечно бути євреєм?»

Цих і подібних до них запитань достатньо, щоб будь-якій дорослій людині, яка піклується про єврейську дитину, стало погано на душі. І, якщо початкового емоційного потрясіння було недостатньо, проникливі дорослі незабаром зрозуміють, що насправді не так вже й зрозуміло, про що саме просять нас діти, коли вголос ставлять ці болючі питання. Кожне з цих запитань може вказувати на бажання дитини заспокоїтися, та/або на запит інформації, та/або на бажання дитини зрозуміти, чому трапляються погані речі, та/або на спробу дитини розібратися в тому, що означає бути євреєм у сучасному світі.

Як тоді батьки, опікуни, бабусі й дідусі та інші повинні відповідати на дитячі запитання? Як соціолог, який вивчає уявлення і переконання єврейських дітей про Ізраїль, і як мати, я вивчала великі і складні питання дітей під час кожної війни між Ізраїлем і ХАМАС з 2012 року. Ось 3-етапний процес, який я вивчила про те, як підходити до важливих дитячих запитань і чому слухати дитячі запитання часто важливіше, ніж давати дітям конкретні відповіді на ці запитання.

Крок 1: Зосередьтеся на цілі.

Мета розмови з дітьми про цей момент - залучити їх до чесного діалогу, щоб вони мали емоційну безпечну основу. Діти повинні мати можливість ставити запитання, обмірковувати свої почуття і знати, що у них є дорослі, яким вони можуть довіряти і які допоможуть їм знайти сенс у світі навіть тоді, коли цей світ здається таким зруйнованим, а можливо, і особливо тоді, коли він розбитий. Бути для дитини дорослим, якому вона довіряє, означає стримувати власні бажання запевнити її, що все гаразд, коли вона чітко знає, що це не так. Але бути чесними з дітьми не означає, що ми повинні розповідати їм тривожні чи жахливі подробиці про поточні події, які вони не хочуть чути. Саме тому дорослі повинні навчитися слухати, перш ніж переходити до відповідей на дитячі запитання, щоб бути чесним співрозмовником і не надавати дітям більше інформації, ніж вони просять.

Крок 2: Розкажи мені більше.

Враховуючи, що дитина може просити від нас, як від дорослих, яким вона довіряє, інформації, заспокоєння, моральних настанов тощо, ми можемо з'ясувати, що відповісти, лише використовуючи три чарівні слова: «Розкажи мені більше». Ми можемо сказати щось на кшталт: «Ого, схоже, що ти маєш дуже серйозні думки та почуття, коли думаєш про світ [або про те, що означає бути євреєм]. Можеш розповісти мені більше про те, що ти думаєш і відчуваєш?». Або ми можемо сказати щось на кшталт: «Яке складне питання ти мені ставиш. Дуже дякую, що довірили мені це прекрасне запитання. Чи не могли б ви розповісти мені більше про те, що вас цікавить?». Незалежно від того, які слова ми використовуємо, запрошення «розкажи мені більше» робить дві речі: воно підтверджує, що у дитини є питання та ідеї, які мають цінність, і допомагає дорослому краще зрозуміти, про яку саме розмову просить дитина.

Крок 3: Тут, з тобою.

Незалежно від того, про що запитують наші діти, наші відповіді повинні передавати один і той самий сенс: **що б не відбувалося у світі, і що б не відбувалося у твоєму серці та розумі, я тут, з тобою. Ти не один.**

Коли наші діти запитують інформацію, ми можемо відповісти їм якомога правдивіше і простіше, а коли ми не знаємо відповіді, ми можемо дати їм зрозуміти, що повернемося до цього питання пізніше. *«Я з тобою в твоєму бажанні зрозуміти більше, - можемо пояснити ми, - і я буду твоїм надійним джерелом інформації»*. Коли наші діти просять пояснити їм, що таке добро і зло, ми можемо дати їм зрозуміти, що нас також цікавлять ці питання. *«Я з тобою в твоєму прагненні зрозуміти, як жити у світі, навіть коли трапляються погані речі», - можемо сказати ми, - “і я буду твоїм партнером по думках на цій подорожі”*. Коли наші діти шукають впевненості у власній безпеці чи безпеці інших, ми можемо нагадати їм про всі способи, якими дорослі в наших громадах працюють над тим, щоб убезпечити їхню безпеку. *«Я з тобою в твоєму прагненні жити в безпеці та без страху, - можемо сказати ми, - і я буду твоїм провідником у прийнятті відповідальних рішень у непевному світі»*.

Наші діти не повинні нести тягар своїх великих і болючих питань самотужки. Ми - їхні батьки, опікуни, бабусі, дідусі та вихователі - повинні дати їм зрозуміти, що якими б маленькими вони не були, якими б сильними не були їхні почуття і якими б тривожними не були їхні запитання, ми завжди поруч з ними. Можливо, ми не в змозі виправити все, що зламано у світі, але ми точно можемо взятися за руки і зустріти його разом.

Про автора:

Сіван Закай - доцент кафедри єврейської освіти імені Сарі С. Лі в Єврейському коледжі Єврейського союзу - Єврейському інституті релігії та автор книги «Моя друга улюблена країна: Як американські єврейські діти думають про Ізраїль».